

بازدید وزیر نفت از تأسیسات شرکت نفت فلات قاره در سیری و تأسیسات سکوی گازی میدان سلمان

۳ دلیل ادغام وزارت نفت و نیرو

محمد علی زمان خانی

کردن آب دریا است در سایر کشورهای جهان امور حاکمیتی حامل های مختلف انرژی در یک دستگاه دیده شده است. مثلا در آمریکا که بزرگترین و سابقه دارترین کشور جهان در زمینه انرژی است مسائل آب و برق کاملا از هم مجزا بوده و مسائل حاکمیتی برق در وزارت انرژی متمرکز است. شرکتها نیز اکثرا با نام GASLIGHT به ارائه خدمات انرژی مشغول هستند.

توجه دولت برای ادغام وزارت نفت و نیرو
با توجه به نقش انرژی در توسعه ملی و وجود ذخایر عظیم فسیلی در کشور و روندهای جهانی در توسعه تکنولوژی های انرژی های نو، یکپارچه بودن مدیریت های تولید انرژی امکان سیاستگذاری و برنامه ریزی در زمینه تامین و بهره برداری انرژی مورد نیاز کشور را فراهم می کند. در حال حاضر حدود ۹۳ درصد تولید برق کشور از طریق نیروگاههای حرارتی انجام می شود؛ بنابراین تولید برق در کشور در واقع نوعی تبدیل حامل های انرژی است و انرژی اولیه این نیروگاهها توسط وزارت نفت تامین می شود لذا تجمیع امور انرژی می تواند مدیریت کارا و موثرتری را در این بخش اعمال نماید. ایجاد وحدت در برنامه ریزی و سیاستگذاری تامین انرژی کشور با توجه به ضرورت جایگزینی انواع حامل های انرژی با یکدیگر امکان پاسخگویی به اهداف صنعت انرژی و الگوی تولید، توزیع و مصرف انرژی را فراهم نموده و شاخصهای لازم برای ارتقای تکنولوژی و ارزیابی شاخص ها توسط یک دستگاه ملی را ممکن می کند. همچنین مدیریت واحد انرژی می تواند به برخی از سرمایه گذاریهای فاقد توجیه اقتصادی در ایجاد زیرساختهای انتقال انرژی در عرصه های مختلف از طریق تنظیم قیمت مصرف برق با گاز پایان داده به طور کلی مسئولیت سیاست گذاری، برنامه ریزی، هماهنگی، نظارت و تامین انرژی مورد نیاز کشور برای مصارف صنعتی، کشاورزی و روستایی و شهری و حمل و نقل به عهده وزارت نیرو است که در حالی که بیش از ۹۰ درصد منابع انرژی کشور در اختیار وزارت نفت قرار گرفته است. ایجاد اداره نیروگاههای اتمی نیز از وظایف قانونی وزارت نیرو بوده که به موجب تصویبنامه مورخه ۱۳۶۰/۱۲/۱۹ هیئت وزیران با انتزاع سازمان انرژی اتمی از وزارت نیرو و عمده وظایف وزارت نیرو در زمینه تامین آب و برق مورد نیاز کشور از نوع تصدیهای اقتصادی و دارای ماهیت کاملا اجرایی است که قاعدتا باید به بخش غیر دولتی واگذار شود.

تعدیل فعالیتهای ستادی با ادغام نفت و نیرو
با توجه به مسائل و مشکلات مطروحه به منظور هماهنگی و انسجام در سیاستگذاری و منظور برنامه ریزی برای تامین انرژی و افزایش ارکان استفاده از انرژی های جایگزین و ارتقای سطح پاسخگویی به موضوع تامین برق و سایر انرژی های مورد نیاز کشور تجمیع فعالیتهای مربوط به نفت و گاز و انرژی های نو در جوار مدیریت برق در یک وزارتخانه ضروری به نظر می رسد. به لحاظ آنکه وزارتخانه های نفت و نیرو فعالیتهای خود را ععدتا از طریق موسسات و شرکتها وابسته و بخش خصوصی انجام می دهند و وظایف حوزه ستادی وزارتخانه ها به امور سیاست گذاری و برنامه ریزی کلان محدود می گردد، از این رو در صورت ادغام وزارتخانه براساس نظر دولت و مجلس شورای منطقی نزدیک می شود در ماده ۲ قانون برنامه سوم توسعه نیز تجمیع امور انرژی در یک وزارتخانه ضروری به نظر می رسد. همان گونه که کمیسیون و نشست و مباحث و... بین وزارتخانه های مختلف قابل انجام نیست. همان گونه که اشاره شد به جز کشورهای که تولید آب آنها از طریق شیرین برقی می شود یا تولید آب آنها از طریق شیرین

نفت، نیرو انرژی اتمی آغاز شده اما همزمان با تدوین این قانون حدود دو درصد انرژی اولیه ۲۰ درصد انرژی نهایی در وزارت نیرو و بقیه در اختیار وزارت نفت است. یکی از دلایلی که در زمینه لزوم تجمیع آب و برق در یک وزارتخانه اعلام می شود آن است که عنوان می شود نیروگاههای برق آبی چون تنها نیروگاههایی هستند که کنترل فرکانس در شبکه را برعهده دارند؛ لذا به مشابه گروه ای بین صنایع آب و برق هستند این رویکرد به دلایل زیری پایه است. بر این اساس، مطالعات انجام شده، نشان می دهد هر چند نیروگاههای برق آبی مناسب ترین نیروگاهها برای کنترل فرکانس است اما بدون آنها نیز کنترل فرکانس در شبکه های برق انجام می شود. در شبکه های برق کشورهایی همچون عربستان، قطر، امارات و سایر کشورهای برق آبی وجود ندارد و کنترل فرکانس برعهده واحدهای حرارتی است. نیروگاههای برق آبی در صورتی که در سدها و تأسیساتی باشند که هدف اصلی از احداث آنها آب شرب و آبیاری باشد در اختیار سازمانهای آب بوده و برق تولیدی از آنها مشابه وضع فعلی از سازمان های آب خریداری می شود. تعداد اینگونه نیروگاهها در کشور چندان زیاد نبوده و به نظر نمی رسد در سدها و تأسیساتی باشند که توجیه باشند. اما اگر نیروگاههای برق آبی صرفا به منظور تولید انرژی ساخته شده باشند اهدافی فرعی به حساب می آیند در این صورت این نیروگاهها در اختیار سازمان متولی برق کشور بوده و البته تامین هزینه های آن نیز مشابه وضعیت فعلی در اختیار بخش برق دیده می شود. در اینجا ممکن است این سؤال تداعی شود که اگر در صورت جد شدن برق آب و برق از یک وزارت انرژی نیز نباشد، بین برق و آب که دو سازمان مختلف هستند، هماهنگی ایجاد کنیم چه تفاوتی با وضع فعلی وجود دارد که باید بین برق و نفت که دو سازمان مختلف هستند هماهنگی ایجاد شود؟

دلایل علمی و ساختاری جدایی آب از نفت و نیرو
پیش از ۹۰ درصد انرژی برق کشور از نیروگاههای حرارتی و کمتر از ۱۰ درصد آن از نیروگاههای برق آبی است بر این اساس تصمیم، فعلا این است بخش ۹۰ درصد در یک سازمان باشد و در مورد بخش ۱۰ درصد با دیگر سازمانها ایجاد هماهنگی شود. در حال رها شدن آب از مخازن سدها الزامی است، بنابراین صرفا زمان رها شدن آب نیاز به هماهنگی با متولیان بخش آب دارد در حالی که در مورد سوخت تامین کننده نیروگاههای حرارتی، این گونه نیست و اصل تامین سوخت نیاز به هماهنگی دارد. هماهنگی در عرضه انرژی ثانویه به مراتب بیش از هماهنگی در تولید اولیه اهمیت دارد. عدم هماهنگی در قیمت، زمان عرضه و سایر عوامل بین سوخت مایع و گاز با برق که منابع عمده تامین انرژی در کشور هستند آثار زیانباری در اقتصاد کشور دارد که در زیر به اختصار در مورد ابعاد

اعمال مدیریت متمرکز برای صادرات نفت، گاز طبیعی و برق، یکپارچه شدن فعالیتهای حاکمیتی و تعدیل فعالیتهای ستادی سه هدف احتمالی دولت در ادغام وزارتخانه های نفت و نیرو پیش بینی می شود، ضمن آنکه به احتمال زیاد بخش آب از وزارت انرژی (ادغام نفت و نیرو) جدا خواهد شد.

اعضای کابینه هم امروز با هدف کوچک سازی فعالیتهای دولت با ادغام وزارتخانه های نفت و نیرو موافقت کردند که این تصمیم سرنویست ساز برای کاهش تصدیگری دستگاه های دولتی در بازار رقابتی انرژی ایران یاد می شود. در حال حاضر ایران به پشتوانه ۱۵۵ میلیارد بشکه ذخایر نفت، ۳۳ تریلیون ذخایر گاز طبیعی، بیش از ۵۰ هزار مگاوات برق، ۵۱ میلیون تن تولید محصولات پتروشیمی و ذخایر قابل توجه میعانات گازی یک مولفه ناظر گذار در بازار انرژی جهانی به شمار می رود با توجه به این ذخایر بکر انرژی و موقعیت استراتژیک جغرافیایی و ژئو انرژی ایران از حدود سه دهه گذشته تاکنون مسئله توجه پذیری تجمیع وظایف حاکمیتی بخشهای مرتبط با انرژی در قالب یک وزارتخانه مطرح بوده است. وزارت نیرو در حقیقت همان وزارت آب و برق سابق است که فقط واحدهای به نام معاونت انرژی به آن اضافه شده است. واحدی که ظاهرا باید هدف اصلی آن تعیین سیاستهای انرژی کشور باشد اما از ابتدای تشکیل این وزارتخانه در سال ۱۳۳۳ به علت بافت مدیریتی و کارشناسی غالب در وزارت نیرو هیچ گاه معاونت انرژی (نه قبل و نه بعد از انقلاب) نتوانست به وظیفه اصلی خود برآورد و صرفا به مسائل جنبی همچون انرژی های نو مشغول شد.

جدایی آب از نفت و نیرو
واقعیت این است که حدود ۹۸ درصد انرژی اولیه و نزدیک به ۸۰ درصد عرضه انرژی توسط وزارت نفت انجام می شود. از این رو در هیچ شرایطی تدوین خط مشی های کلان وزارت نفت توسط هر وزارتخانه دیگری و از جمله وزارت نفت توسط هر وزارتخانه دیگری، بر این اساس تنها مورد پیوستگی بین صنایع آب و برق در جهان نیروگاههای برق آبی و همچنین تولید تورم برق و آب در جهان نیروگاههای برق آبی و همچنین تولید تورم برق و آب (شیرین کردن آب دریا) است. نیروگاههای برق آبی کشور حداکثر حدود ۱۰ درصد از انرژی برقی مورد نیاز کشور را تامین می کنند. البته این امر در سالهای مختلف، کم و بیش متفاوت است. از سوی دیگر کارشناسان انرژی معتقدند برای تولید تورم آب و برق از طریق شیرین کردن آب دریا، تولید آب شیرین از آب دریا در طرح جامع آب کشور به جز در موارد ویژه (در سواحل خلیج فارس) جایگاهی ندارد. شاید این امر بتواند تجمیع آب و برق در جزیره کیش را توجیه کند. در سطح کشور تنها کشورهایی که دارای شرایط زیر می باشند، امور آب و برق آنها در یک وزارتخانه است. در همین حال اخیرا برنامه ریزی گسترده ای برای تدوین طرح جامع انرژی با مشارکت وزارتخانه های

منبع: پانا نیوز